

Visele și vedeniile, umbrirea descoperirii lui Dumnezeu și amăgirea diavolească (I)

„Cunoștința adevărată se face, asemenea cerului, scaun al lui Dumnezeu, primind pe Dumnezeu să se întroneze în ea, prin tendința nestrămutată a dorinței ei ferme și înalte spre bine.” (Filocalia, vol. 3, Editura Harisma, București, 1994, p. 209, Maxim, Despre diferite locuri grele din dumnezeiasca Scriptură)

„Nu există nicio diferență (între diavoli și îngeri - n.n.). Singurul lucru care îi deosebește este că îngerii sunt nepătați și curați, în timp ce diavolii sunt sălbatici, negri, întunecați, păcătoși și blestemați. Îngerii sunt strălucitori, în timp ce diavolii sunt negricioși; aceia lumină, aceștia, întuneric. Prin ce se deosebește păcătosul de cel drept, prin aceea se deosebește și diavolul de înger.” (Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos, Editura Evanghelismos, 2002, p. 157)

„Cel ce crede visurilor și nălucirilor din somn este cu totul necercat. Iar cel ce nu crede nici unora este filosof” (Filocalia, vol. IX, Cuvântul 3, p. 76)

„Visurile cele rele sunt deșertăciune, ca vrăjile și descântecele, și pe mulți visurile i-au înșelat și au căzut toți cei ce au nădăjduit într-insele” (Isus Sirah 34, 1-7)

Încă din timpuri străvechi, omul a fost curios să afle viitorul, încercând să interpreteze drept semne pentru modul în care va fi acest viitor, unele fenomene naturale, cataclisme, comete, schimbări în natură, etc. Însă el nu a fost preocupat numai de viitorul locului în care se află, ci și de soarta întregii omeniri, de modul în care va evolua viața pe pământ sau propria viață. De aceea a apelat la prezicători, ghicitori, oracole.

În religia mozaică, trebuie remarcat caracterul mesianic al proorocirilor, toate convergând către prevestirea venirii în lume a Mântuitorului. De asemenea, notăm profețiile cu caracter eshatologic, atât din Vechiul, cât și din Noul Testament. Toate acestea se bazează pe revelația dumnezeiască, transmisă de Dumnezeu prin aleșii Săi, prooroci, prin vise și vedenii sau arătări minunate. Toate proorociile cuprinse în Biblie au fost însă selectate dintre multe alte proorocii, considerate astăzi necanonice.

Și în ziua de astăzi, parcă mai mult decât oricând, s-au înmulțit vizionarii de tot felul, odată cu sfârșitul mileniului, fiecare „proorocind” în felul său.

Înainte de a discuta și critica aceste fenomene, trebuie să spunem că nici în ziua de astăzi manifestarea adevăratei harisme a proorociei nu este exclusă, întrucât în Biserică Duhul Sfânt este și acum lucrător, împărțind ce daruri voiește și cui voiește. A nega prezența proorociei adevărate înseamnă a nega prezența lucrătoare, dinamică a lui Hristos în Biserică. Or, nu putem să facem aceasta, întrucât se constată, la

oamenii cu o viață îmbunătățită și prezența acestor harisme. Sfinții din toate perioadele istorice le-au avut și ele se regăsesc și la sfinții secolului al XX-lea, după măsura darului dat fiecăruia de Dumnezeu.

Tot din vremurile străvechi, Sfinții Părinți atenționează însă asupra înșelăciunii diavolești, care poate interveni prin vise, vedenii și chiar minuni, datorită slăbiciunii și nedesăvârșirii ființei omenești și posibilității diavolului de a se arăta sub orice chip, inclusiv ca înger de lumină, oamenilor nepregătiți.

Între spirit și imagine nu este doar o legătură incidentală, ci una foarte intimă, organică, atâta vreme cât realitățile spirituale devin imagini imediat ce pătrund în sfera conștiinței, iar existența vieții spirituale se desfășoară sub forma unei lumi de imagini. Astfel, imaginația nu este numai o funcție cu caracter reproductiv, ci una de sinteză, creație de imagini noi, cu asistența conștiinței, întrucât în crearea de imagini subiectul se implică, face efort.

Sfinții Părinți spun că închipuirea este o contemplare fără ipostas, pusă în lucrare când gândirea este în stare de inerție, situată la hotarul dintre minte și simțire, zămislită, totuși, de simțire. Ceea ce receptează simțurile - văz, auz, miros etc. - este preluat de închipuire, prelucrat, colorat și revine, creând probleme psihice. Prin închipuire, simțurile aduc în minte imagini, ținând-o pe aceasta în robie. Sfinții Părinți vorbesc de mai multe tipuri de închipuire: a păcatelor trupești, visarea, închipuirea creatoare (din artă) și străduința omului de a-L închipui pe Dumnezeu și puterile cerești, prin speculații raționale.

Dacă și celelalte tipuri de închipuire pot deveni patologice, de la un timp încolo, ne propunem să ne oprim mai pe larg la ultimul tip, care se încadrează mai mult în su-

biectul discuției noastre. Dumnezeu nu poate fi închipuit, deoarece firea Sa, existența Sa personală, rămâne mai presus de mintea omenească, El fiind total transcendent față de lume. Această închipuire constituie, de multe ori, premisa înșelării demonice a oamenilor din lume, ori chiar a nevoitorilor din mănăstire. Mintea trebuie să fie la rugăciune, după sfatul Părinților, fără formă, fără chipuri, fără culoare, fără nicio închipuire. Primirea închipuirii nu este ortodoxă, întrucât metoda de unire a Sfinților cu Dumnezeu este cea a isihiei, care ține de curățirea inimii, izbăvirea de patimi, de gânduri și de închipuire.

Alt tip de imagini care pot apărea în minte sunt halucinațiile. În acest caz, conștiința persoanei nu se mai păstrează în toată integritatea, ci intră într-o destrămare de diferite grade, provocând iluzia, coșmarul, delirul, alienarea¹.

Iluzia este luarea unui obiect drept altul. Dar atunci când omul începe a crede în realitatea imaginii care nu are suport real, afectându-i ființa, se vorbește de halucinație, chiar delir. În acest caz, subiectul intră în stare de pasivitate accentuată, nu se poate elibera de imaginile care s-au produs involuntar, ele devenind un chin. Omul este obsedat, panicat, face gesturi automate, nestăpânite, are manifestări instinctive, care nu mai pot fi stăpânite de conștiință. Își uită de sine în vârtejul obsesiei sale, dar conștientizează ceea ce se întâmplă, ca martor neputincios².

Coșmarul este starea de halucinație în semi-somn, o toropeală datorată unei mari oboseli nervoase, în care se înșiră scene bizare, fără nicio logică reală, pe care subiectul

și le amintește în stare de trezie. În acele momente, el pierde cunoștința spațiului în care se află, iar lucrarea minții încetează.

În cazul delirului, imaginea are, pentru conștiința subiectului, un caracter deplin detașat de el, o aparență perfectă de consistență extrasubiectivă. Imaginea, cu caracter de obiect exterior, îi apare, din senin, în fața ochilor deschiși. Nu este o greșită interpretare a unei percepții exterioare, ci se produce în stare de boală, când conștiința este întunecată, sau ca pedeapsă pentru o faptă rea (de pildă, criminalii își văd mereu victima)³.

În cazul alienației, dispăre conștiința, care selectează, ordonează și ajută la producerea de imagini noi, subconștientul care domină făcând legături bizare între imaginile existente în el.

Spre deosebire de toate acestea, viziunile apar ca forțe constructive, aducând și consolidarea eului care le are. Eul profund al misticilor este unul normal, cu o energie psihică crescută, cel al psihonevrozaților, un eu maladiv, a cărui energie este diminuată. Acest surplus de forță din primul caz nu este ceva morbid, obositor, ci natural și liniștit.

În vedenii „nu omul vede pe Dumnezeu, ci Dumnezeu se vede pe Sine însuși, vede omul prin Duhul lui Dumnezeu sau Duhul lui Dumnezeu prin aparatul omenesc”⁴. Unirea celor îndumnezeiți cu lumina necreată se întâmplă în vreme ce orice activitate intelectuală încetează „Ea nu este o aflare a lui Dumnezeu cu ajutorul cauzalității sau analogiei, căci atunci am avea de a face cu o lucrare a minții, ea se întâmplă după suspendarea oricărei idei, fără ca ea însăși să

¹ Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și românism*, Tiparul Tipografiei arhidiecezane, Sibiu, 1939, p. 200 și urm.

² *Idem*.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, p. 226.

constea în această suspendare, atunci ar sta în puterea noastră⁵, căci „nu prin puterea naturală a ochilor privesc sfinții vedeniile cerești, căci atunci le-ar vedea orice om, ci printr-o putere nouă, care vine de la Duhul Sfânt”⁶.

O altă activitate specifică minții omenești este visul. Visele sunt împărțite de părinții filocalici în trei categorii: firești, drăcești și dumnezeiești. Visele firești sunt „chipuri ale gândurilor”⁷, putând fi bune, ca dovadă a existenței unui suflet sănătos și rele, venite din lucrarea dracilor. Cele bune sunt trimise de Dumnezeu din iubire. Ele „nu trec de la o înfățișare la alta, nici nu îngrozesc simțirea, nici nu aduc răsul sau plânsul deodată”⁸, sunt pline de blândețe și-l umplu pe om de bucurie duhovnicească, sufletul dorind să prelungească această stare și după ce s-a trezit. Cele de la diavol sunt tulburi, amenințătoare, înfricoșătoare. O minte curată, în aceste cazuri, trezește trupul, împrăștiind duhurile viclene, spre furia acestora. Vise tulburătoare și înfricoșătoare pot izvorî și din firea omenească ce nu este curățită de patimi, dar acestea lipsesc cu desăvârșire de la cei înaintați duhovnicește.

Cuviosul Nichita Stithatul împarte visele în simple sau firești, vederi și descoperiri în somn. Visele firești sunt variate și instabile, nu aduc niciun folos, iar după trezire se destramă, fiind specifice celor robiți de patimi. Aceste vise trebuie disprețuite. Vederile sunt clare, ferme, neschimbătoare și rămân în minte o vreme îndelungată. Ele prevestesc sfârșitul lucrurilor viitoare și arătarea celor ce vor urma, aducând smerenie sufletu-

lui. Sunt specifice celor care s-au curățit de patimi și înaintează în virtute, spre desăvârșire. Față de ele trebuie să fim cu luare-amințe. Descoperirile sunt specifice celor pe deplin curățați de păcat și luminați de Duhul Sfânt, care primește descoperirea tainelor dumnezeiești și minunate, ca și răspunsurile cele mai bune și conforme cu voia lui Dumnezeu la unele probleme omenești. Când Duhul Sfânt i se arată sufletului pentru a-i face descoperiri, „nu-i arată lucruri obișnuite, nici pe cele ale lumii cunoscute cu simțurile, ci îi arată pe acelea pe care nu le-a văzut niciodată de la sine, nici nu și le-a închipuit”⁹. Amăgirea produsă de draci prin vise ia diferite forme mergând de la nălucire, luare în stăpânire și ieșire din minți, după Sfântul Grigorie Sinaitul. Diavolul urmărește să îl înșele pe om, provocând chiar senzația de căldură, de aprindere trupestă, pe care o prezintă drept trăire duhovnicească. Este cunoscută Părinților și o stare de mângâiere rea, care vine de la diavol, provocând o bucurie „lipsită de calitate și intimitate”¹⁰, o dulceață „moale și umedă”¹¹. Toate aceste înșelări din vis nu pot să aducă dragostea față de Dumnezeu și de aproapele, „nici blândețe, nici smerenie, nici bucurie, nici pace, nici liniștirea gândurilor, nici ură de lume, nici odihnă duhovnicească, nici dorul celor cerești; și (visul - n.n) nu poate liniști nici patimile, nici plăcerile, lucruri care toate sunt în chip vădit roadele harului. Mai degrabă, acela (diavolul - n.n.) sădește îngâmfare și cuget mândru despre destoinicia și puterea proprie”¹².

În ce privește descoperirile din vis, părinții duhovnicești ortodocși menționează

câteva criterii care ajută la mai buna lor deosebire de falsele descoperiri. Astfel, descoperirile lui Dumnezeu sunt rare și au un scop creștin deosebit de important, nu au o formă asemănătoare cu nimic din lumea aceasta, presupun o curăție deplină de patimi din partea celui care le trăiește; o minte eliberată cu totul de păcat, de amintirea sau închipuirea acestuia, o cugetare care se mișcă numai în cele dumnezeiești și se odihnește doar în Dumnezeu; ele se arată numai celor care au dobândit nepătimirea și nu mai sunt tulburați de griji, frământări, ispite, ci duc o viață mai presus de lumea aceasta, liniștită, curată, înțeleaptă, plină de cunoștința crească și de roadele Duhului Sfânt.

Vederile duhovnicești adevărate au ca obiect puterea necuprinsă a lui Dumnezeu care a adus toate din neființă la ființă, care cârmuiește și are grijă de toate; necuprinsul Sfintei Treimi și noianul nestrăbătut al ființei dumnezeiești. În această stare, mintea este răpită și luminată de acea lumină, iar inima se face senină și blândă, dând la iveală roadele Duhului Sfânt.

Arătărilor care nu au nimic de a face cu Dumnezeu, ci sunt înșelăciuni ale diavolului, de multe ori par a fi dumnezeiești. Totuși, ele pot fi distinse de vedeniile autentice, conform experienței duhovnicești a Sfinților Părinți. Aceștia vorbesc mult despre lupta duhurilor rele împotriva oamenilor. Ele se folosesc de amăgirea de care sunt ele însele stăpânite, dirijând setea omului de îndumnezeire pe calea lor greșită, care a sfârșit printr-un eșec.

Diavolul urăște slava și apariția lui Dumnezeu, oriunde ar fi aceasta. Îl urăște și pe om, vrând ca el să nu aibă nicio legătură cu Dumnezeu, și încearcă să-l atragă într-o alianță cu sine, împotriva lui Dumnezeu, prin dezbinare, platitudine, neputința vederii per-

⁵ *Ibidem*, p. 227.

⁶ *Ibidem*, p. 232.

⁷ Diadoh al Foticeii, în *Filocalia*, vol. I, p. 420.

⁸ *Idem*, p. 429.

⁹ *Filocalia*, vol. VIII, p. 543.

¹⁰ *Idem*, p. 428.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Filocalia*, vol. V, p. 320.

spectivelor spirituale infinite ale existenței.

La începuturile creației, el făcea parte din cetele îngerești, dintre ființele spirituale create, înzestrate cu rațiune, simțire și voință liberă. Această libertate diavolul a folosit-o în răzvrătirea împotriva lui Dumnezeu, păcat exclusiv spiritual, datorat mândriei. A păcătuit dintr-o răutate conștientă a voinței, prin hotărârea liberă, deplină, irevocabilă și definitivă. Având gândire intuitivă, nu discursivă ca cea a oamenilor, ceea ce îi face să vadă, în actele de cugetare, ultimul scop, printr-un act de iubire sau ură și să sesizeze mai ușor binele în legătură cu Binele suprem, păcatul diavolilor este numai al răutății, nu și al slăbiciunii, căci sunt lipsiți de trup și de pofte trupești.

În sfânta Scriptură, el este numit Abaddon (Apoc. 9, 11), clevetitor (Apoc. 12, 10), împotrivor (I Petr 5, 8), șarpe vechi (Apoc. 12, 9), înger al adâncului (Apoc. 9, 11), Beelzebul (Mat. 12, 24), Fiară (Apoc. 11,7), cel ce are stăpânirea morții (Evr. 2, 14), înșelătorul lumii (Apoc. 12, 9), Dumnezeu al veacului acestuia (II Cor. 4, 4), diavol (Mat. 4, 1; Luc. 4, 2; Ioan 8, 44; Ef. 4, 27, etc.), satana, inamic (Mat. 13, 39), duh mincinos (3 reg. 22, 22), duh care lucrează în fiii neascultători (Ef. 2, 2), Leviatan (Is. 27, 1), rău (Ioan 2, 13), mincinos (Ioan 8, 44), ucigător (Ioan 8, 44), stăpânitor al lumii acesteia (Ioan 12, 31), domnul demonilor (Mat. 9, 34), domn al stăpânirii aerului (Ef. 2, 2), tată al minciunii (Ioan 8, 44), ispititor (Mat. 4, 3). Între alte însușiri, Sfânta Scriptură i le atribuie și pe acelea de a face minuni false (II Tes. 2, 9, Apoc. 16, 14) și de a putea să ia chip de înger luminos (II cor. 11, 14), de a strica Scripturile (Mat. 4, 6; Luc. 4, 10, 11; Ps. 90, 11, 12) și de a fi pricina lepădării de credință (II Tes. 2, 9; I Tim. 4, 1).

Căzut pentru veșnicie, el a devenit înger al întunericii și este în continuă luptă

împotriva lui Dumnezeu și a oamenilor. Dururile rele sunt ancorate în trupurile bântuite de porniri pasionale, dar și în mințile viclene. Prezența, în cei stăpâniți de ei, se face vădită în fețele lor întunecate, crispate, în râsul nestăpânit, vorbele necontrolate și faptele nesocotite. Ei ne leagă de suprafața lucrurilor lumii acesteia (bani, lucruri frumoase, persoane de sex contrar etc.) înfățișând-o ca pe ultima realitate, fără a ne lăsa să pătrundem sensurile acestor lucruri.

Puterea diavolului este aceea de a face răul. Dar răul, conform învățaturii Sfinților Părinți, nu are consistență. El este definit ca lipsa binelui, folosirea puterilor naturii umane contrar acesteia, un minus în existență, care strâmbă ființa acesteia și o slăbește. Paradoxul răului stă în această inversunare a pasiunilor, pe de o parte, și slăbiciunea celui stăpânit de ele, pe de alta, căci el nu poate scăpa de sub puterea lor, este rob, nu mai are tăria de a lucra altfel. Într-un astfel de om slăbește caracterul de persoană și este accentuat cel de natură. Dar și această slăbiciune își are ca susținătoare voința liberă. De aceea și scăparea constă în voința ajutată de harul lui Dumnezeu. Astfel, am putea defini stăpânirea subtilă pe care o exercită diavolii asupra oamenilor prin patimi, petrecută cu îngăduința lui Dumnezeu. În aceasta El are un scop mai înalt, dobândirea de către om a experienței duhovnicești și biruirea diavolului, cu scopul câștigării de către om a împărăției lui Dumnezeu.

Neștiutorii, necredincioșii sau materialistii văd în diavol fie o născocire a teologilor, fie o prezență foarte îndepărtată; de altfel, pentru ei și Dumnezeu este o prezență foarte îndepărtată, astfel încât deznădăjduiesc de a-L mai ajunge și cad în cursele diavolului, printre care se numără și ascunderea sa sub chipul absenței sau al depărtării. Sfinții

Părinți cu vieți îmbunătățite au ajuns însă să cunoască prezența sau influența diavolească nu numai în păcatele săvârșite cu fapta, ci și în gândurile rele, sau în pornirile acestor gânduri spre înălțare sau spre îndulcirea de ispite, care, în măsura în care omul le primește și se însoțește cu ele, devin păcate. De asemeni, creștinii din ziua de azi consideră fapte necreștine numai pe cele ale păgânilor, iar nu și pe cele pe care ei le săvârșesc împotriva creștinismului, întorcându-se la ritualurile păgâne.

Ca dovadă a prezenței duhului rău în lume, uneori, cu îngăduința lui Dumnezeu, diavolul poate să-l stăpânească pe om, trupul și voința lui, din interior, ceea ce se numește în limbajul uzual îndrăcire, posedare sau demonizare.

Câteva dintre cauzele cunoscute pentru care îngăduie Dumnezeu ca omul să fie stăpânit de diavol sunt: păcatele grele săvârșite (ucidere, avorturi, vrăjitorie etc.), păcatele strămoșilor, mândria, necredința, trimiterea diavolului asupra unei persoane prin intermediul vrăjilor. Alte persoane sunt stăpânite de demon din voia lui Dumnezeu, pentru a fi mărturie celor din jur în favoarea dovedirii existenței lumii spirituale, a diavolului și deci și a lui Dumnezeu, sau pentru a se slăvi Dumnezeu în ei, prin răbdarea și izbăvirea lor. În fine, unii sfinți s-au lăsat stăpâniți de demonii care îi chinuiau pe ucenicii lor, pentru a-i izbăvi pe aceștia și a se nevoi ei mai mult.

Timpul în care omul poate fi sub stăpânirea demonului variază de la perioade scurte, până la unele foarte lungi. Astfel, unii oameni se nasc demonizați, alții pățimesc aceasta în cursul vieții, mai devreme sau mai târziu. Unii se izbăvesc de diavol fiind încă

în viață, pe alții îi stăpânește acesta până în ceasul morții. Unii cunosc pricina pentru care îi stăpânește diavolul, alții nu.

Despre demonizați spun Sfinții Părinți că suferă chinurile iadului, fiind încă în trup. Ei se luptă, în mod simțit, cu focul iadului, cu viermele cel neadormit, cu mirosurile iadului, fiind chinuți de diavol atât sufletește, cât și trupește. În această stare, nu au stăpânire asupra voinței și conștiinței lor și sunt foarte îngreuiți atunci când vor să facă nevoință duhovnicească (post, rugăciune, priveghere, asistență la sfintele slujbe etc.). Simt înăuntrul lor pe altcineva, care îi stăpânește și îi comandă. Uneori îi aruncă în foc, în apă, sub mașini, în primejdii, cu gândul de a-i ucide, alteori vorbește prin gura lor sau țipă, sau le arată păcatele semenilor. Îi îndeamnă, cu glas, la rău și îi reține de la bine. Îi face să îi urască pe cei cărora le este milă de ei sau le vor binele. Ar dori să îi aducă la deznădejde, să-i facă să se sinucidă, pentru a pune stăpânire pe sufletul lor. Le arată că sunt părăsiți de Dumnezeu și lăsați în mâna diavolului, pentru a fi chinuți, ca să nu-și mai pună nădejdea în El și să-L urască. Diavolul vrea ca în necazuri sufletul slăbit să-și taie de la sine puterea nădejzii în Dumnezeu, făcând din aceste întâmplări nu pricini de reculegere, ci pricini de necredință. De aceea, cel care rabdă necazurile și pătimirile care vin fără voie asupra lui, conștient de păcatele săvârșite, păstrează în sine harul dumnezeiesc. Despre demonizați se spune că au mare plată de la Dumnezeu, iar chinurile pe care le suferă li se iau drept mucenicie. Se spune că de ei nu se vor atinge flăcările iadului, de vreme ce le suferă din această viață.

La nivelul popular de receptare a creștinismului, din păcate, credința este ținută de unii oameni mai mult din obicei, ca o datină de familie sau comunitară. Puțini sunt cei

care, în zilele noastre, în viața obișnuită, mai ales în cea lipsită de necazuri și probleme mai mari, trăiesc în mod viu creștinismul și sunt încredințați deplin de realitatea lumii spirituale. Datorită educației atee primite în școli și datorită slăbiciunii minții omenești de a crede într-un Dumnezeu spiritual (și evreii, care fuseseră scoși din Egipt prin mare și fuseseră hrăniți cu mană în pustie, tot s-au îndoit și și-au făcut vițel de aur), unii oameni se îndoiesc de realitatea lumii duhovnicești, alții o consideră a fi o simplă ficțiune, un basm. Alții au tentația de a vedea semne ale prezenței dumnezeiești pretutindeni unde se arată vreun semn mai neobișnuit. În lumea contemporană, demonizații sunt mărturia vie a existenței lumii spirituale autentice, pentru cei necredincioși mai ales și semn în favoarea întăririi credinței, pentru credincioși. Ei aduc mărturia existenței și lucrării în lume a diavolului sub chipul său real, de duh necurat, care chinuie făptura omenească și îi dorește răul, moartea, pieirea veșnică.

În zelul său continuu de a-i câștiga pe cât mai mulți oameni pentru iad, diavolul nu se mulțumește numai cu aceste moduri de a-i stăpâni, ci dorește să-i înșele și sub alte chipuri, mai perfide, cu aparență dumnezeiască. Astfel, el se arată unor oameni în stare de trezire sau în somn, cu scopul de a-i speria sau amăgi. Înfățișările pe care le ia sunt diferite: animal, pasăre, abur, fum, om, luând chiar chipul îngerilor de lumină și al lui Hristos, așa după cum se poate observa și în povestirile culese de noi.

În cazurile în care se arată sub o formă oarecare sensibilă (animal, pasăre, fum, om, ghem etc.), arătarea diavolească vine ca o nălucire, omul simțindu-se atras de ea prin curiozitate, prin tentația misterului, datorită formei exterioare atrăgătoare, pe care o ia arătarea. Voința lor și curiozitatea îi dau

diavolului putere asupra acestor oameni și le încurcă drumurile, le întunecă mintea, astfel că, uneori, nu mai știu calea de întoarcere spre casă, alteori nu o văd. În unele cazuri arătarea îi duce chiar în locuri primejdioase, de unde ar dori să-i arunce de pe stânci sau în ape, pentru a-i pierde, dacă nu-și amintesc de Dumnezeu și nu fac semnul crucii în acel moment. Pe unii vor să-i sufocă noaptea, în somn, îi împiedică de la rugăciune, citează chiar din Sfânta Scriptură pentru a-i înșela chiar și pe cei „aleși”.

Se arată celor fricoși, pentru a-i speria; celor care sunt cuprinși de o patimă, pentru a se înspăimânta și, cu îngăduința lui Dumnezeu, de a cunoaște proveniența acelei patimi și a o părăsi; celor care se cred sfinți, li se arată în chip de îngeri de lumină sau al Sfântului Ilie, care ar veni să-i ducă la cer, în carul său de foc; unora mândri, le laudă nevoința; celor care vor să se nevoiască peste măsură, din râvnă nebunească, după propria lor voie, li se arată în chip de îngeri povățuitori sau în al lui Hristos care, la un moment dat, le spune că au ajuns la desăvârșire și îi îndeamnă să se închine, apoi își bate joc de ei și îi rănește chiar fizic; cu cei care sunt aproape de desăvârșire duc o luptă corp la corp, provocându-le uneori răni cumplite, aproape mortale; celor care fac nevoință cu scopul de a primi arătări dumnezeiești, li se arată în diferite chipuri de sfinți, îngeri etc. care, după ce îi lasă să se convingă de dumnezeirea arătărilor, îi îndeamnă la păcate mari, în numele dreptății; celor care nu sunt încă curățiți de patimi li se arată cu scopul de a-i amăgi și a-i trage la voia lui; monahilor și anahoretilor le arată grea și insuportabilă viața din mănăstire sau din pustie; simulează vijelii, vacarm, chiar dau foc chiliilor; îi pipăie pe monahi, îi ard, îi răcesc sau îi adorm, le dau sfaturi bune, pentru a-i atrage de partea lor, râd, fac pe

bufonii etc. Asupra unora se arată cu putere mare, în chip de leu sau fiară, dărâmand sau arzând chiliile sau mănăstirea.

Cu toate acestea, din chiar aceste manifestări, diavolul își arată slăbiciunile. El are nevoie de zgomot, de vicleșug sau de „spectacol” pentru a convinge, deoarece nu are putere asupra credincioșilor, decât atât cât îi îngăduie Dumnezeu. Uneori înfricoșează, venind în cete, dar este biruit de un om al lui Dumnezeu și pus pe fugă. Acțiunea lui este comparată cu tăișul unei securi, cu care nu se poate doborî un copac decât dacă are coadă; și coada este voia oamenilor, care se predau nepăsării, poftei, mâniei, mândriei, oricărei patimi. Însă el îi poate stăpâni pe oameni și fără voia acestora, din interior, dacă ne referim la demonizați.

Datorită acestor amăgiri, fără atenție și vedere clară nu trebuie crezute vedeniile din timpul somnului, dacă mai întâi nu cunoaște omul dacă acestea sunt de la Dumnezeu sau de la diavol. Cele ale lui Dumnezeu se cunosc pentru că sunt văzute în timpul unui somn când profund, când ușor, fără ca omul să-și poată da seama dacă este treaz sau doarme. După ce se trezește, este plin de bucurie, revăzând în minte cele pe care le vedea în somn. Ani de-a rândul aceste vederi îi rămân omului drept mângâiere în necazuri, producându-i bucurie duhovnicească.

Văzând frumusețile dumnezeiești, despre care omul nu poate să vorbească, pentru că limbajul omenesc este făcut pentru cele care sunt în lumea materială, omul începe să dorească cele duhovnicești și să urască patimile și plăcerile care, odinioară, îl legau de lume. Acest dor după Dumnezeu se face în sufletul omenesc ca o sete, care

nu mai poate fi potolită decât la vederea față către față a lui Dumnezeu, sau ca o rană, care rămâne veșnic nevindecată, atât timp cât rămânem în această viață.

Vederile dumnezeiești sporesc nu numai dorul după Dumnezeu, așa cum afirmă Sfinții Părinți, ci și cunoașterea de sine. Cel care a dobândit daruri duhovnicești și vedenii de la Dumnezeu își vede păcatele ca pe niște răni aduse lui Iisus, ca și cum L-ar fi răstignit cu faptele sale rele, iar virtuțile și le vede prin prisma neputinței omenești, care nimic nu poate lucra, dacă Dumnezeu nu i-ar ajuta să înceapă și să sfârșească lucrarea. Văzând sfințenia desăvârșită a lui Dumnezeu, infinita Sa bunătate și smerenie, văzând lumina dumnezeiască de care se pătrunde întreaga ființă a omului, cel care are vedenii cerești poate să exclame, cu proorocul Isaia: vai mie, ticălosul! Că om păcătos fiind și buze necurate având, am văzut pe Domnul. Este imposibil ca cineva, văzând lumina dumnezeiască, să nu se lumineze și el însuși și să nu dobândească, pe lângă dulceața și bucuria vederii lui Dumnezeu, conștiința propriei slăbiciuni și neputințe. Vederea dumnezeiască duce la smerenie, iar cunoașterea care nu este ținută în frâu de frica lui Dumnezeu, prin fapte, produce îngâmfare. Iar Dumnezeu nu trebuie slăvit numai cu cuvântul, ci și prin faptele dreptății.

Spunea un nevoitor contemporan: „Numai după ce trece vederea dumnezeiască (theoria) omul revine iarăși la firea sa. În timpul vederii celei dumnezeiești este altceva, pentru că își trage izvorul din altceva. Se unește întru totul cu Dumnezeu. Nu mai simte nici că are trup și nici chilie. Este ca un meteorit. Urcă la cer, fără trup! Cu adevărat mare este taina aceasta. Deoarece omul vede ceea

ce limba nu poate să spună. Și după ce trece această vedere dumnezeiască se află într-o stare de așa smerenie, încât plânge ca un copil mic, mirându-se cum de îi dăruiește astfel de bunuri Domnul, din moment ce el însuși nu face nimic bun. Ajunge la o asemenea cunoaștere de sine încât, dacă îl întrebi, crede cu adevărat că este cel mai sărac și că este nevrednic de această viață. Și cu cât gândește mai mult în acest fel, cu atât primește mai mult din partea lui Dumnezeu”¹³.

Deși, în modestia lor, Părinții nu căutau viziunile cerești, ci mai mult se socoteau bântuiți de demoni și de păcate, totuși scopul viețuirii lor era unirea cu Dumnezeu și vederea Sa. Nu de puține ori, ei atingeau stări de extaz, însă nu le plăcea ca acestea să se petreacă în prezența altora. Dacă totuși altcineva vedea la ei o stare de acest fel sau o minune, îi porunceau cu tărie să nu mai povestească nimănui, până la moartea lor. Dacă se întâmpla să devină cunoscuți într-un loc pentru minunile pe care le săvârșeau, plecau în loc străin, unde nu mai erau cunoscuți. Dacă ajungeau la mari măsuri duhovnicești, se smereau în ascultare și în muncile cele mai de jos.

Cele văzute în stările de extaz le destăinuiau numai dacă erau spre folosul sau spre îndreptarea fraților. În această categorie se încadrează viziunile de investitură (când Dumnezeu descoperă cine să fie așezat într-o funcție) și cele referitoare la moarte și la soarta sufletului după moarte, ori la ceea ce avea să se întâmple cu obștile monahale.

¹³ Gheron Iosif, *Mărturii din viața monahală*, Editura Bizantină, București, 1995, p. 169.

În ceea ce privește restul vedeniilor erau foarte rezervați, datorită marii dificultăți întâmpinate în cunoașterea conținutului acestora, dar și din cauza necredinței și curiozității oamenilor. Preferau să considere drept vedere a lui Dumnezeu vederea unui om curat și smerit, care îi este templu. De asemenea, vorbeau despre o derulare treptată a activității contemplative a omului, pornind de la lucrurile create, văzute și nevăzute, până la contemplarea lui Dumnezeu; și aceasta doar în momentele privilegiate, în stare de rugăciune, în această viață, iar în cealaltă, deplin și continuu.

În același spirit se încadrează și viața Sfântului Nectarie, despre care biograful său spune: „Scrierile sale (ale Sfântului Nectarie - n.n.), pe care abia reușise să le publice, redactate cu mari osteneți, în nopți nedormite, cu atâtea sacrificii bănești, nu-i impresionau prea mult, nu le trezeau admirația. Altfel stăteau însă lucrurile când făcea vreun semn, vreun minune, de care se învrednicea cu harul și cu voia lui Dumnezeu. O tămăduire la Sfântul Maslu, de exemplu, de alungare a demonilor... Desigur, aceste semne nu-l uimeau și nu-l făceau să le admire prea tare, socotind că, de veacuri, Biserica era însoțită de Harul Dumnezeiesc în fiecare acțiune a sa, prin puterea cea mai presus de fire a Sfântului Duh. Din păcate însă, norodul nu pricepea cât de greu se dobândește virtutea și cu câte osteneți se trece prin poarta cea îngustă. Oh, nu și-ar fi dorit niciodată o slavă atât de ușoară, dobândită prin semne și minuni! O slavă care, nefiind a sa, aparține cu totul lui Iisus Hristos, Care S-a răstignit, Domnului cerurilor și al pământului”¹⁴.

¹⁴ Sotos Hondropoulos, *Sfântul Nectarie, sfântul secolului nostru*, Editura Bunavestire, Bacău, 2001, pp. 247-248.

În istoria bisericească avem multe exemple de mari învățați, ca Origen și alții care, la început, au fost mari luminători ai Bisericii, cu multă știință de carte, dar au ajuns pe drumul cunoașterii înainte de a primi curățirea simțurilor, pacea și liniștea Duhului. S-au afundat în studiul Sfintei Scripturi, crezând că este suficientă știința de carte și mulți s-au pierdut, fiind anatemizați de sinoadele din care, mai înainte, făceau parte.

Dar am constatat că lucrurile se petrec și dimpotrivă. Celor care se propovăduiesc pe ei înșiși ca fiind prooroci, vizionari, vindecători, mai drepti decât clericii și mai înzestrați cu harisme, de multe ori ucenicilor lor au surpriza de a le vedea păcatele și de a lua contact (uneori dur) cu neputința, neștiința și chipul văzut al înșelării lor, făcându-se, astfel, prilej pentru întoarcerea celor pe care, mai înainte, ei înșiși i-au rătăcit. Cum spun Părinții, „Închipuirea de sine care-i leagă mintea (celui stăpânit de slava deșartă - n.n.) de acelea (de vederile materiale - n.n.) îi slujește spre moarte, suspendându-l între pământ și cer. Căci cel stăpânit de slava deșartă nu are cunoștința drept cer care să-l atragă din părerea de sine ce-l reține jos, dar nici talpa făptuirii smerite drept pământ, care să-l tragă în jos din îngâmfarea ce-l ține pe sus”¹⁵. Cel mândru ignoră atât ajutorul dumnezeiesc, cât și neputința omenească. Proorocul mincinos moare, primind în inimă săgețile amintirii fărădelegii față de cel pe care l-a învățat, rușinea pentru mândria cu o cunoștință pe care nu o are și așteptarea judecății viitoare pentru acestea.

¹⁵ *Filocalia*, vol. 3, Editura Harisma, București, 1994, p. 277, Maxim, *Despre diferite locuri grele din dumnezeiasca Scriptură*.

Identificăm, așadar, în mândrie, prima pricină care produce înșelarea demonică, deoarece „Când dracul se sălășluiește în lucrătorii lui, atunci, arătându-se în somn sau în stare de veghe, ia chipul, zice-se, al unui sfânt înger sau mucenic, îi împărtășește vreo descoperire de taină, sau vreun dar (harismă) ca, amăgindu-se, nenorocirii, să-și iasă cu totul din minți”¹⁶. Alte meșteșuguri ale sale mai sunt slava deșartă, slăbiciunea minții neiscușite, „râvna cea nebună și nechibzuită, prin care unii din cei slabi la minte se dau pe sine la post aspru și îndelungat și la alte grele nevoițe, cu scopul de a lua de la Dumnezeu darul facerii de minuni sau de a li se arăta îngeri sau vedenii și descoperiri cerești, sau să li se dea darul să fie asemenea cu vreunul dintre sfinți”¹⁷. Alte pricini pentru această cădere mai sunt neascultarea și îndărătnicia, rânduiala de sine și nemărturisirea gândurilor către un părinte duhovnicesc, necunoștința de sine și a Sfintelor Scripturi.

Mulți dintre cei care spun că au vedenii sunt plini de tulburare ei înșiși și cei care îi înconjoară, ducând la dezbinarea oamenilor, la izolarea fie în „superioritatea” lor față de ceilalți, crezându-se neînțeleși de aceștia, fie în taina păstrată asupra ritualurilor pe care le săvârșesc, fie în „superioritatea și independența” lor față de Biserică, pe care o văd și le-o prezintă și altora în neputința de a săvârși minuni și vindecări, fie văzând în semeni dușmani și doritori ai răului lor. Prin acestea și prin multe alte chipuri, cei care se cred aleși și se socotesc a avea o misiune

¹⁶ Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, p. 282.

¹⁷ Arhim. Ilie Cleopa, *Despre vise și vedenii*, Editura Bunavestire, Bacău, 1996, p. 13.

specială în iconomia lui Dumnezeu, dezbină Biserica, făcându-i pe creștinii ortodocși să păcătuiască foarte grav și să devină nevrednici de adevărata împărtășire a harului lui Dumnezeu, care se realizează prin primirea Sfintelor Taine.

Vedeniile lor, spun Părinții, sunt „cu chip”, fiind lumini gălbui și schimbătoare, nu statornice, cum sunt cele dumnezeiești. Sufletul se îndoiește când le vede, neștiind, la început, pe cine reprezintă și nu are, ca în cazul vedeniilor dumnezeiești, tentația de a „alerga” către acea vedere. Ele produc tulburare, iar la amintirea lor, după trezire, omul se umple de teamă și inima nu le primește.

Vederea luminii diavolești stârnește mândrie, slavă deșartă, frică, tulburare, gândul că am atins desăvârșirea. Diavolul nu poate da blândețe, răbdare, smerenie, dispreț față de lume, nici nu poate stinge plăceri și patimi. Lucrarea Sfântului Duh izvorăște pace, curaj, liniștire trupului și sufletului. Sufletul nu acceptă imediat lumina diavolului, ci, la început, este șovăitor. Vederea Luminii necreate dă dulceață, siguranță și este imediat acceptată. Vine pe neașteptate și nu este îndoială dacă e adevărată sau nu. Lumina necreată este albă, cea a diavolului, mai roșiatică. Lumina necreată este „fără formă, fără chip, într-o formă fără formă” (Sfântul Simeon Noul Teolog). Dacă ar lua o formă, aceasta ar fi asemeni cu discul soarelui, „ca o lumină rotundă, senină și dumnezeiască”, fără formă sau chip. Oțetul și vinul se aseamănă la prima vedere, dar pot fi deosebite. De asemenea, lumina dumnezeiască de cea a diavolului pot fi deosebite, dar această pricere se dobândește numai după ani de rugăciune. De aceea recomandă Sfinții Părinți:

„Pătrunde gândurile vrăjmașului cu lumina harului și, aruncându-te înaintea lui Dumnezeu cu plâns, vestește neputința ta. Ține-te pe tine de nimic, chiar dacă te-ar convinge înșelătorul să-ți pari că ești ceva. Nu cere nici încununarea cu niscai daruri, decât dacă sunt pricinuitoare de mântuire și păzitoare ale smeritei cugetări”¹⁸.

În cazul fenomenelor de care ne ocupăm, practicantii magiei și (ridicol pentru cei care îi urmează și cred învățătorii lor!) „proorocii”, „vindecătorii”, „vizionarii” au o mare frică de moarte. Sfinții vorbesc despre acomodarea, încă din această viață, cu locul pregătit dincolo. Vorbind despre viața Sfintei Parascheva, unul dintre ei spune că această sfântă a avut o scurtă existență pământească, dar a strălucit atât de mult în virtute, a ajuns atât de statornică în bine, încât, oricâte prilejuri de cădere s-ar mai fi ivit, nu ar fi putut să o clinească; a început să trăiască în rai încă din această viață. La fel păcătoșii presimt, încă din această viață, iadul, care îi așteaptă ca pedeapsă pentru fărădelegile lor și din această cauză le este frică de moarte. În acest sens, sfinții spun că judecata nu va fi, propriu-zis, a lui Dumnezeu, ci a propriei conștiințe, care îl va determina pe fiecare să meargă în locul în care s-a obișnuit să stea încă din această viață.

Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos credea că este mare binecuvântare plecarea din această viață, unde nu am fost plănuți să trăim veșnic, ci doar să ne ostenim. Pentru el, lumea aceasta e plină de diavoli vicleni, care îi duc pe oameni în iad, iar cealaltă are Hruvimi și Serafimi; aici este întuneric, dincolo lumină; acolo strălucește slava Sfintei Treimi, aici slava deșartă și mincinoasă, care

însoțește fărădelegea. Gheron Iosif¹⁹ vedea în lume „locul de exil al lui Adam și apoi, al nostru” și mărturisea că „Moartea, care pentru mulți este un lucru mare și înfricoșător, pentru mine este odihnă, este un lucru dulce, care va pune capăt necazurilor lumii”²⁰.

Caracteristic celor înșelați este că nici virtuțile pe care își închipuie că le au nu le săvârșesc după Dumnezeu. Cei care se cred aleși au un mod de viață rigorist, ținând, mai ales, la împlinirea formelor de cult-rugăciune, frecventarea bisericii, post etc., porunci pe care le împlinesc în literă, nu în duh. Ei cred că totul este să îndeplinești virtuțile pe care ei le au sau cred că le au. Sfătuiesc și pe alții să facă la fel, spunându-le că aceasta este singura cale și plinătatea tuturor virtuților, care asigură necondiționat mântuirea, fără a lua în considerare darurile și virtuțile pe care alți oameni le au, dar de care ei sunt lipsiți. Lucrează virtutea pentru a fi văzuți de oameni și pun aprobarea omenească mai presus de cea dumnezeiască, fără a avea discernământul necesar, nici dreaptă socoteală și măsură în cele pe care le fac.

Sfântul Isaac Sirul vorbea despre împlinirea nevoițelor și a virtuților la nivelul la care se află nevoitorul, fără a se descuraja că nu atinge măsurile celor desăvârșiți, dar și fără a cădea în lenevire și a-și părăsi propria lucrare duhovnicească. Cei înșelați nu au în vedere faptul că experiența nu se cumpără, nici nu se împrumută. Ea se dobândește de fiecare în parte, prin osteneală, sudoare și sânge. E necesar a se cunoaște pe sine cu adevărat, a-ți cunoaște cu adevărat boala, patimile, lipsurile. Altfel rămâi departe de

¹⁹ Gheron Iosif, *Mărturiile din viața monahală*, II, Editura Bizantină, București, 1996, p. 31.

²⁰ Gheron Iosif, *Mărturiile din viața monahală*, Editura Bizantină, București, 1995, p. 146.

¹⁸ *Filocalia*, vol. 4, Editura Harisma, București, 1994, p. 283, Teognost.

cunoașterea adevărată și numai îi judeci pe ceilalți, fără a le vedea calitățile, așa cum nu-ți vezi ție defectele. În ajungerea la cunoașterea de sine văd părinții filocalici începutul ajungerii la cauza omului, la Creator. De aceea, ei accentuează această idee, afirmând că „numai Dumnezeu poate dăruia omului vederea păcatelor sale și vederea păcatului său, a căderii sale, în care se află rădăcina, sămânța, vlăstarul, împreunarea tuturor păcatelor omenești”²¹. Vederea mulțimii păcatelor, pe care o dă harul, aduce nedumerire și tristețe, pocăință, mărturisire, părere de rău, luare aminte la sine, păzire de păcat, smerenie. De asemenea, aducătoare de smerenie sunt cunoașterea de sine, defăimarea de sine, răbdarea necazurilor, punerea pe seama lui Dumnezeu a faptelor bune, lucrarea faptelor bune în ascuns, muștrarea de sine, deasa rugăciune.

Acești „nevoitori” care au „vedenii”, crezându-se drepti, numără anii în care nu au mâncat carne de porc (spurcată, după răstăcirea lor), dar nu pot arăta care sunt roadele postului lor. Merg la câte șapte sau nouă biserici duminica (fără a asista la nicio Sfântă Liturghie), dar nu dobândesc roade duhovnicești. „Proorocesc”, dar nu au pace și nici harul lui Dumnezeu. Ei uită că virtutea nu are clopoței să sune, pentru a atrage curiozitatea. De aceea și Hristos, mergând printre oameni, arăta la fel ca toți ceilalți. El, Dumnezeu adevărat, mânca, bea, plângea, fiind numit chiar răstăcit și stăpânit de demon. Iar Maica Domnului, pentru smerenia Ei, a primit darul de a-L naște pe Dumnezeu, pe Mesia, având

sufletul împodobit cu virtuți, iar în afară arătând ca oricare dintre fecioare.

Dacă sunt ocărăți de oameni (chiar pe dreptate, pentru răstăcirea lor) nu rabdă ocările, ci îi urăsc și ar dori să facă chiar minuni care să-i piardă pe cei ce îndrăznesc să le stea împotriva. Dacă Hristos le-a poruncit apostolilor să plece la propovăduire fără traistă și fără nimic, aceștia pleacă spre a se umple de bogățiile pământului, chiar dacă nu fac întotdeauna acest lucru în mod explicit. Dacă apostolii au răbdat de foame și sete, ei se satură din ceea ce oamenii foarte necăjiți, care îi caută, le aduc, în schimbul faptului de a-i răstăci. În toate acestea nu caută slava lui Dumnezeu, ci publicitatea lor personală, faptul de a se face recunoscuți și de a-și face cunoscută și răstăcirea lor. Prin acestea ei se depărtează de Biserică, chiar dacă sunt, de multe ori, prezenți la sfintele slujbe, depărtându-i și pe cei care le urmează lor, făcându-și rânduieli mai speciale, proprii și proclamându-și autonomia față de clericii „nepricepuți și fără har”, față de constrângerile Sfinților Părinți, pe care le cred anacronice și depășite, chiar și de poruncile lui Dumnezeu. Sfinții Părinți îi atenționează asupra acestui fel de făptuire, chiar și pe cei care sunt în mănăstire: „Mulți s-au despărțit și au plecat (în pustie - n.n.) nu pentru că ardeau de dragoste pentru Hristos și doreau luptele și necazurile, sau pentru că doreau liniștea și vindecarea patimilor, ci pentru că nu au putut răbda ascultarea și batjocoririle, pentru că iubeau mai mult voia lor proprie și devenind robi ai patimilor, slujeau acestora, adică mâniei și poftei. Aceștia se în-

șeală întru totul”²². Iar în Sfânta Scriptură se spune „să nu te faci păstor, oaie fiind”.

Alt părinte recomandă, în duhul sfinților: „Credinciosul nu trebuie să exagereze în ceea ce privește rugăciunea, pentru că e sigur atunci că a fost ispitit de diavol. În asemenea caz, orice ar face - chiar lucruri peste puterea sa - este împlinit prin puterea diavolului. Astfel, înșelat de diavol, el este mai târziu lăsat de izbeliște și, tras înapoi, cade foarte jos. Este, de fapt, distrus. (...) Singura cale de a scăpa este plângerea păcatelor și ascultarea. Rugăciunea este strâns legată de întristare. Când diavolul vede pe cineva trăind în întristare, nu rămâne acolo, ci fuge, pentru că se teme de smerenia adusă de întristare”²³.

Altă ispită care se întâlnește la acest fel de oameni este aceea de a se opri din drumul săvârșirii virtuților, datorită unei autosuficiențe dăunătoare, care le spune că au atins culmea virtuții chiar înainte de a se fi curățat de patimi. Aceasta se întâmplă nu numai din pricina mândriei lor, ci și pentru că, în mila Sa nemărginită, Dumnezeu le dă mila Sa nu numai celor desăvârșiți, ci și celor care se află încă pe drumul desăvârșirii. Iar cei despre care vorbim, atunci când primesc puțină mângâiere în suflet, înțeleg că a ajunge la o anumită treaptă duhovnicească înseamnă finalul urcușului, după care refuză să mai lupte și să mai progreseze. Datorită acestei leneviri, în momentul în care au dobândit puțină lumină duhovnicească, ies la propovăduire, considerându-se desăvârșiți și fără a ține seama de limitarea lor și de orbirea în care se află, îi răstăcesc și pe alții. Ei nu luptă pentru îndumnezeire, pentru progresul în asemăna-

²² Gheron Iosif, *Mărturii din viața monahală*, II, Editura Bizantină, București, 1996, p. 155.

²³ Hierotheos, Mitropolit de Nafpaktos, *O noapte în pustia Sfântului Munte*, Editura Icos, 1999.

²¹ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Despre înșelare*, Schitul românesc Lacu, Sfântul Munte Athos, 1999, p. 111-112.

rea cu Dumnezeu, care presupune un urcuș infinit, pe care nici îngerii nu l-au finalizat, ci pentru dobândirea de daruri și slavă ome-nească.

Aproape totdeauna, celor care au un dar pe care ceilalți nu-l au, le este greu să se smerească. Cred că ei sunt ceva, iar ceilalți nu. De aceea Dumnezeu, care cu cei ce se în-vârtoșează, „celor ce își mișcă dorința numai în jurul afecțiunii față de cele trupești și își au puterile sufletului dezbinat între ele, li se arată nu cum este El, ci cum sunt ei...”²⁴.

Ei uită că Dumnezeu nu este obligat, oricâtă nevoie ar face omul, să-i dea harul Său, ci, dacă voiește, o face din iubire, pen-tru că nu poate nimeni să se facă vrednic de primirea harului dumnezeiesc. Iar dacă lip-sesc apele curățitoare ale harului, omul ră-mâne gol, iar faptele lui ajung „hrană pentru demoni”, deoarece le înăbușă patimile și nu ajunge să secere rodul. Virtuțile care nu sunt lucrate cum trebuie se transformă în răutăți²⁵. De aceea chiar celor care au harisme autentice, cei experimentați în viața duhovnicească le atrag atenția: „Cunoaște-ți, suflete smerit, pe binefăcătorul tău și ai grijă să nu-ți însu-șești lucruri străine - cele ale lui Dumnezeu - ca fiind dobândite de tine. Cunoaște-ți exis-tența ta nevrednică, cunoaște-ți originea ta! Nu uita că ești străin aici și toate îți sunt stră-ine! (...) Dacă te urci la ceruri și vezi pe sfinții îngeri, dacă auzi glasurile Puterilor Cerești, dacă teologhisești și înveți pe ceilalți, dacă ai biruit toate viclășugurile demonilor, dacă scrii și vorbești și făptuiești, toate sunt dar de la Dumnezeu”²⁶.

²⁴ *Filocalia*, vol. 3, Editura Harisma, București, 1994, pag. 123, Maxim, *Despre diferite locuri grele din dum-nezeiasca Scriptură*.

²⁵ Gheron Iosif, *Op.cit.*

²⁶ Gheron Iosif, *Mărturii din viața monahală*, Editura Bizantină, București, 1995, p. 171.

Alt pericol care îi pândește pe cei care se încred în vise și vedenii, socotindu-se drepti și aleși de Dumnezeu, este acela de a se încrede în ei înșiși, fără a vedea realitatea schimbătoare a acestei lumi și posibilitatea căderii, care îl urmărește pe om, atâta vreme cât este în trup. Punându-și nădejdea în vir-tutea lor și în hotărârea (pe care o cred veș-nică, indiferent de faptele lor) lui Dumnezeu de a-i fi ales, ei se înșeală, fiind plini de pă-re de sine, că li se cuvine slavă de la oameni și că s-au mântuit ei, având posibilitatea de a-i aduce și pe alții la calea mântuirii. De ace-ee, spun Sfinții Părinți că cel care își cunoaște păcatele este mai mare decât cel care înviază morții.

Omul se găsește sub stăpânirea de-monilor dacă nu permanent, atunci măcar sub înrâurirea și vrăjmășia lor permanentă. Ei se învârt mereu în jurul sufletului și îl fac pe cel credincios să păcătuiască fie prin simțuri, fie prin imaginație, fie prin răzvrătirile cărnii. Diavolul caută să distrugă unitatea; el este duh distrugător și începătorul ereziei. Dum-nezeu vrea să unească, el vrea să despartă. Dumnezeu vrea să salveze, el vrea să distru-gă. Îl face pe om să se răzvrătească împotriva lui Dumnezeu și împotriva Bisericii. Dumne-zeu îngăduie diavolului să războiască mintea omului, clătinându-i virtuțile și tulburând rațiunile limpezi ale cunoștinței, pentru a-și cunoaște omul propria slăbiciune și că toa-te vin de la Dumnezeu. Dracii războiesc prin patimi, cu îngăduința lui Dumnezeu, mintea care s-a înălțat. Mărimea diavolului, după cum învață Părinții filocalici, se înalță atât cât se întinde lucrarea simțurilor noastre, în chip pătimăș, spre cele sensibile. Fața lui e „pole-iala plăcerii”.

Datorită acestui război neîncetat, tre-buie să devină omul conștient de starea în care se află și de necesitatea curățirii de pa-timi; nu numai să aibă râvnă să-i curățească pe ceilalți, ci să creadă cu putere că și el este plin de patimi și are nevoie de curățire și să se nevoiască pentru aceasta. Cu cât Domnul coboară mai mult în inimă, cu atât diavolul dispare cu urlete și dureri pentru lupta pe care a dus-o, iar ecourile acestor strigăte sunt ispitele pe care ni le aduce. Mărturii în acest sens avem în Sfânta Scriptură: „Duh surd și mut, Eu îți poruncesc: leși din el și să nu mai intri în el! Și răcnind și zguduindu-l cu pute-re, duhul a ieșit.” (Marcu, 9, 25-26) Dovada acestei puteri a Domnului o avem și în textul sfințelor slujbe: „Astăzi iadul strigă suspi-nând: mai bine mi-ar fi fost de n-aș fi primit pe Cel ce s-a născut din Maria, că, venind asu-pra mea, mi-a surpat puterea; porțile cele de aramă le-a sfărâmat... De cei peste care eram împărat sunt lipsit și pe care i-am înghițit, puternic fiind, pe toți i-am vărsat. Deșertat-a mormintele Cel care a fost răstignit.” (Triod) „Cum poate cineva să intre în casa celui tare și să-i jefuiască lucrurile, dacă nu va lega în-tâi pe cel tare și pe urmă să-i prade casa?” (Matei, 12,29)

(Continuare în numărul viitor)

Dr. Iuliana BĂNCESCU
Cercetător științific II,
Patrimoniu Imaterial și Cultură
Tradițională - INP